

ŻYCIE GOSPODARCZE

Dwutygodnik poświęcony sprawom gospodarczym Polski Zachodniej

Organ Związku Fabrykantów T. z. w Poznaniu.

Redakcja i Administracja:
Rzeczpospolita 1, II — telefon 25-95.

Redaktor przyjmuje w dni powszednie
od godz. 11—1; Administracja od 9—3.

Poznań, dnia 1 sierpnia 1927

Przebiegała wynosi: w kraju z prze-
syłką rocznie 20 zł, półrocznie 10 zł,
kwartalnie 5 zł, zagranicą z przesyłką
rocznie 24 zł, półrocznie 12 zł, kwar-
talnie 6 zł. Numer pojedynczy 1 zł.

NR. 15

Wydawca: *Związek Fabrykantów T. z. w Poznaniu*

ROK 6

Znacek fabryczny

KSIEGI HANDLOWE

KRĘGLEWSKIEGO

Znacek fabryczny

„AKWAWIT“ SP. AKC.

Rektyfikacja Okowity i Fabryka Chemiczna

4 Rektyfikacje spirytusu

2 Fabryki płatków ziemniaczanych

4 Składnice spirytusu

Fabryka płatków mielonych

Fabryka wódek i likierów

Najprzedniejsze wódki stołowe — Nalewki owo-
cove i likiery

Specjalność:

Żytniak Wielkopolski — Boonekamp — Cherry
Brandy — Curaçao Blanc — Curaçao Orange —
Orange — Kryształ Wiśniowy — Peppermint

Fabryka chemiczna

Eter siarkowy — Eter octowy — Eter mrówkowy
Lakiery (werniksy) — Collodium do celów prze-
mysłowych, leczniczych, fotografii, grafiki etc. —
Alkohol amyłowy — Alkohol izobutyłowy — Octan
amyłowy — Rozpuszczalniki — Ług sodowy 38-40 Bè
Kwas solny wolny od arsenu i kwasu siarkowego
Chloroform — Jedno-chlorobenzol — Para-dwu-
chlorobenzol

Zarząd Centralny:

POZNAN, ul. Cieszkowskiego 5. Adres telegr. „Akwawit-Poznań“

Składnica Górnośląska w Lublincu

Generalny Reprezentant:

H. Zalewski, Warszawa Świętokrzyska 16 m. 7.

Czy potrzebna jest normalizacja przemiału.

Od czasu, kiedy kryzys mączny zaczął u nas się coraz silniej zarysowywać, spotkamy coraz mocniejszy nacisk sfer rządowych, w kierunku zbadania sprawy normalizacji przemiału, dążący niedwuznacznie do jego wprowadzenia. Sprawa ta była już przedmiotem rozwiązań komisji opiniodawczej przy Komitecie Ekonomicznym Rady Ministrów, a poza tem, rozpatrywano ją na specjalnie w tym celu zwołanem zebraniu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych. Nie uważając samej normalizacji przemiału za rzecz z góry przesądzającą złe skutki, gdyż tak teoretycznie jak i praktycznie sprawa ta zasługuje tak, jak w innych branżach przemysłowych, i tutaj na poparcie; rozchodzi się tylko o to, czy w obecnych warunkach zaprowadzenie jej w Polsce jest pożądane i czy przyniesie za sobą w następstwie skutki dobre.

Chcąc sprawę tę rozpatrzyć możliwie najsuennie, przytoczymy przede wszystkim te wszystkie dane, które wysuwane są przeciwko wprowadzeniu normalizacji, a na których opierają się w swych wywodach przedstawiciele młynarstwa, zwałczając projekty normalizacji.

Przedewszystkiem różnorodna jakość mąki w Polsce przystosowana jest do wymagań konsumentów, którzy potrzebują albo mąki bardzo dobrej, droższej, albo też taniej gorszych gatunków, wprowadzenie jednak tego przemiału 65-proc. doprowadzi do podrożenia ceny mąki w stosunku do mąki gorszych gatunków, przez co utrudni aprowizację ludności biedniejszej, zamożniejsza zaś ludność skieruje się, mając większe wymagania, ku mące pszennej. Ogólnie więc biorąc, zmniejszy się konsumpcja mąki żytniej, powiększy mąki pszennej, importowanej w większości z zagranicy, a poza tem biedniejszą ludność narazi się na zwiększenie kosztów utrzymania. Wprowadzenie poza tem normalizacji będzie sprawą obecnie bardzo trudną ze względu na to, że przeprowadzenie kontroli ścisłej, jakości przemiału, praktycznie jest w wysokim stopniu utrudniane, przytem zwrócić trzeba będzie na to uwagę, iż mając możliwość zbicia łatwiejszego mąki lepszych lub gorszych gatunków, większość młynarzy będzie przepisy obchodzić w sposób nielegalny i utrudniać zbyt mąki tym, co produkują ją w sposób zgodny z normą przyjętą.

Zachodzą także i te trudności, że wprowadzenie nowej normy naraża nasze młyny na konieczność przebudowy i na znaczne koszty z tem związane, co niewątpliwie musiałoby się odbić na kosztach przemiału i kalkulacji cen mąki. Trzeba zwrócić uwagę na to, że okolice Małopolski i b. Królestwa nie są w możliwości wymieniać z żyta miejscowego 65 proc. mąki, stąd więc, chcąc zadość uczynić normie, zwracać się będą do zboża importowanego, co może za sobą pociągnąć poważniejsze konsekwencje.

Te wszystkie argumenty są zbyt ważne, ażeby nad nimi przejść do porządku dziennego i ażeby nie rozpatrzeć ich słuszności, chociażby Komitet Ekonomiczny Rady Ministrów tę sprawę już przesądził, uchwalając jednolitą normę: dla żyta 65 proc., a dla pszenicy 72 proc. Sądzić jednak należy, że władze mimo uchwały postarają się tę sprawę jeszcze raz rozważyć, ażeby ewentualnie nie zrobić błędu.

Trzeba się bowiem liczyć z tem, że dotychczas nie stwierdzono, ażeby dotychczasowy sposób przemiału godził w interes aprowizacyjny kraju, sądzić nawet należy, że przy stosownym u nas sposobie mielenia, miało miejsce zupełne zużycie wartości mącznej ziarna, bowiem przy wymielaniu wysokoprocentowej mąki, mielono dodatkowo z tego samego ziarna od 12—18 kg. mąki gorszej nisko procentowej, przyczem wazytkować można twierdzenie, że przy obecnie projektowanej normie 65 proc., ten sposób dawał możliwość lepszego wykorzystania wartości mącznej ziarna. Uważać należałoby, że uchwała Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów, uważająca normalizację za środek do powiększenia ilości mąki, jest błędna i nie osiągnie absolutnie, po ewentualnym wprowadzeniu, tych wyników, jakich się od niej obecnie spodziewają.

Następnie normalizacja doprowadzić może do uprawiania pokątnego handlu przetworami zbożowymi, spotykanego już w czasach wojny, kiedy też obowiązywała norma wysokoprocentowej mąki.

Nie ulega również wątpliwości, że powiększy się także konsumpcja mąki pszennej, gdyż w tej dziedzinie nie tylko my mamy szereg doświadczeń, ale również ma je i Francja, a także Włochy, zwrócić trzeba bowiem na to uwagę, że w Polsce w większości zużywa się jaśniejszą mąkę, gdyż jest ona najgłówniejszym środkiem pożywienia.

Naszem zdaniem z normalizacją przemiału nie należy się spieszyć, gdyż sprawa ta nie jest dostatecznie przygotowana, nie ma dotychczas swej historii, a za granicą nie jest spotykana, poza Włochami, gdzie zresztą ma zupełnie inną tendencję i gdzie mąka nie jest tak zasadniczym czynnikiem odżywiania się, jak u nas, przytem cel obecnej normalizacji jest tego rodzaju, iż z góry można być przeświadczonym o tem, że go normalizacja projektowana nie zrealizuje, a jest rzeczą niewątpliwą, że eksperyment ten będzie rzeczą kosztowną, że obniży wartość produkcji zbożowej i doprowadzi do powiększenia się importu mąki luksusowej z zagranicy.

Poruszając możliwie najszerzej wszystkie argumenty przeciw, niestety, jeżeli chodzi o mąkę, nie możemy znaleźć narazie żadnego, poza tym, iż byłoby rzeczą pożądaną, ażeby doszło do jakiegoś ujednolicenia gatunków, których jest bardzo duża ilość, oraz, że wprowadzenie pewnej normy mogłoby mieć większe znaczenie tylko dla eksportu mąki i zwiększyć jego rozmiary.

Zaznaczamy poza tem, iż w ogólności normalizację produkcji uważamy za wysoce wskazaną.

Sądzić więc należy, że pewne argumenty są jednakże bardzo silne i że z normalizacją przemiału można poczekać jeszcze trochę, skoro się już tak długo czekało; natomiast należałoby poczynić w tej sprawie gruntowniejsze badania, które może doprowadziłyby do ujęcia właściwszego tej tak ważnej sprawy, mającej pierwszorzędne znaczenie aprowizacyjne.

Okólnik Związku Fabrykantów. SPRAWY CELNE.

Zmiana cła na superfosfaty. W tych dniach zostało podpisane rozporządzenie o zmianę cła na superfosfaty mineralne (pozycja 41 p. 5 taryfy celnej).

Zmiana polega na podwyższeniu stawki z 1 do 5 uwagi, że za pozwoleniem Ministerstwa Skarbu superfosfat może być wwożony bez cła.

Podwyższenie cła ma na celu wstrzymanie gromadzącego importu w związku z ewentualnością powstania porozumienia międzynarodowego o rynku zbytu.

Umieszczenie uwagi o możliwości zwolnienia od cła zabezpieczy przed ewentualnością zwyczajki cen krajowych.

Ulgą celna na saletrę wapniową. Na mocy rozporządzenia z dn. 23 grudnia 1926 r. zostało wprowadzone czasowe całkowite zwolnienie od cła saletry wapniowej (azotanu wapnia) cłonej podług por. 103 p. 3 taryfy celnej. Departament Cel Ministerstwa Skarbu okólnikiem zastosował wzmiankowaną ulgę również do saletry wapniowej z zawartością azotu. Ogłoszone w „Dz. U. R. P.” nr. 61 poz. 541 rozporządzenie z dn. 8 lipca r. b. z mocą obowiązującą od dn. 1 lipca stosuje nadal do saletry wapniowej ulgowe zwolnienie od cła, jednak tylko wtedy, gdy saletra ta nie zawiera azotanu amonu.

Zwrot cła za barwniki przy wywozie kapeluszy i stózków. Zwrot cła przy wywozie wyrobów włóknistych miał zastosowanie dotychczas dla tkanin bawełnianych, wełnianych i półwełnianych, oraz przedry wełnianej od nr. 20 wzwyż. Obecnie zostało przygotowane nowe rozporządzenie, rozszerzające zakres zwrotu cła na barwniki — na kapelusze i stółki, wysyłane zagranicę. Projektowane rozporządzenie ustala zwrot cła w wysokości 48 za barwniki, zużyte przy wywozie każdego 100 kg. kapeluszy i stózków wełnowych (wełnianych) kolorowych, wywożonych zagranicę.

Sam zwrot cła uskuteczniany ma być zapomocą „kwitów wywozowych”, wystawianych każdorazowo przez upoważnione do tego urzędy celne na podstawie zaświadczeń związków eksportowych, po stwierdzeniu występu towarów zagranicę. Wykaz związków eksportowych, uprawnionych do wydawania odnośnych świadectw, zostanie ustalony przez Ministra Skarbu w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu, ogłoszony następnie w formie obwieszczenia w „Monitorze Polskim”.

Kwity wywozowe opiewać mają na okaziciela (zgodnie z przyjętą dotychczas zasadą przy zwrotach cła) i będą zachowywać ważność w przeciągu 9 miesięcy od daty ich wystawienia. Kwity te służą do uiszczenia należności celnych na wszelkie towary sprowadzane z zagranicy w każdym z urzędów celnych, upoważnionych do wystawienia „kwitów wywozowych”.

Szczegółowe przepisy wykonawcze do powyższej omawianego projektu rozporządzenia zostaną opracowane przez Ministerstwo Skarbu.

Opłata stemplowa od cesji na deklaracjach celnych. Zgodnie z okólnikiem z dn. 19 maja 1927 r. L. DC. 1843/II/27 (Dziennik Urzęd. Min. Skarbu Nr. 16, poz. 186) uprawnienia do załatwienia formalności celnych mogą być cedowane przez odbiorcę towaru zapomocą adnotacji na deklaracji celnej, względnie osobnego wniosku, o ile cesja ta ma miejsce już po złożeniu deklaracji. Adnotacja, względnie wniosek winny być podpisane przez cedującego, jako też przez przyjmującego cesję, przyczem oba podpisy zaświadcza urząd celny.

Powyższą adnotację, czy też wniosek należy uważać jako pismo, stwierdzające pełnomocnictwo do załatwienia formalności celnych, które, jako takie podlega opłacie stemplowej w wysokości 3 zł, na podstawie art. 111 pkt. 1 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o opłatach stemplowych (Dz. Ust. R. P. Nr. 98, poz. 570). Opłata stemplowa od poświadczenia własnoręczności podpisów wynosi, zgodnie z art. 158 tejże ustawy, 1 zł od każdego podpisu.

W ten sposób winny być traktowane pod względem opłaty stemplowej cesje, dotyczące towarów, przekazywanych przez niektóre firmy, przed uiszcze-

niem cła, do przechowania w wolnym składzie celnym. Cesja ta, podobnie jak i cesje, przekazujące uprawnienia do załatwienia formalności celnych podlega opłacie stemplowej 3 zł, oraz po 1 zł od zaświadczonego podpisu.

SPRAWY INFORMACYJNE.

Akcydencja przy warunkowych opravach towarów. W myśl okólnika z dn. 1 czerwca 1927 roku L. DC. 4592/II/27 (w Dz. Ust. R. P. Nr. 17, poz. 203) przy warunkowych odprawach przywozowych uskutecznianych na podstawie art. 12 rozp. o taryfie celnej (Dz. Ust. R. P. Nr. 137/1293 poz. 1145) w razie braku dokumentów handlowych dodatkowej opłaty manipulacyjnej (akcydencji) pobierać nie należy.

Urzędy celne obowiązane są jedynie żądać zabezpieczenia akcydencji w sposób, ustalony dla zabezpieczenia cła przy odprawach warunkowych, przyczem zabezpieczenie to podlegać będzie zwrotowi, o ile warunkowo odprawiony towar zostanie w terminie ustalonym z powrotem wysłany zagranicę. O ile odprawa dotyczy targów i wystaw, zabezpieczenia akcydencji pobierać nie należy zgóry, lecz dopiero przy definitywnej odprawie, o ile towar (eksport) nie zostanie zwrócony zagranicę.

Zaliczanie „chałupników” do robotników przedsiębiorstw przemysłowych. Ministerstwo Skarbu okólnikiem z dn. 30. 7. L. DPO 7.619/III wyjaśniło, że w myśl postanowień § 999 rozporządzenia Ministerstwa Skarbu z dn. 8 sierpnia 1925 r. (Dz. Ust. R. P. Nr. 82, poz. 560) do robotników zalicza się wszystkich bez wyjątku najemników płci obojga, zarówno zajętych w zakładzie przemysłowym, jako też pracujących dla tegoż zakładu poza jego obrębem, a więc i „chałupników”.

W sprawie wykorzystania sezonu letniego celem zgromadzenia zapasów węgla na zimę. Znaczne ożywienie ruchu towarowego na Polskich Kolejach Państwowych wskazuje, że rozmiar przewozów jesiennych w r. b. szczególnie w okresie kampanji buraczonej, dorówna co najmniej ruchowi zeszłorocznemu, który był bardzo duży ze względu na strajk kopalń węglowych w Anglii wzmożony eksport węgla polskiego.

W związku z trudnościami, jakie mogą podczas kampanji jesiennej powstać na kolejach wskutek chwilowego braku wagonów, pożądaną rzeczą jest, aby kopalnie oraz poszczególne instytucje przemysłowe i handlowe korzystały z sezonu letniego celem przewiezienia możliwie jak największej ilości węgla dla zmagazynowania go na miejscach zużycia, aby w ten sposób zmniejszyć koleje od przewozu tego węgla w czasie największej pracy, tj. w okresie jesiennym.

Takie załatwienie sprawy leży przede wszystkim w interesie odbiorców, gdyż pomimo wielkiej przebieżności i czynionych przygotowań do kampanji jesiennej, przez władze kolejowe, w razie nadmiernego wzrostu przewozów zapotrzebowanie na wagony może być tak duże, iż koleje nie będą w stanie go pokryć, a wówczas odbiorcy węgla, którzy nie będą posiadali zapasów, mogą się znaleźć w trudnej sytuacji.

Pożądane byłoby, aby inni odbiorcy ładunków masowych zechcieli z tych samych powodów wykrzystać w miarę możliwości sezon letni dla zgromadzenia zapasów.

Na Ziemiach Polski Zachodniej

„ŻYCIE GOSPODARCZE“

jest jedynym pismem broniącym skutecznie interesów przemysłu.

Rabaty najwyższe   Ceny koncernowe   Kredyty dogodne

WĘGIEL - KOKS HUTNICZY - BRYKIETY

tylko z kopalń głębokich krajowych i zagranicznych

Zachodnio-Polski Syndykat Węglowy T. z o. p.

Telefon 23-77, 37-77

Poznań, Plac Wolności 10.

Adres telegr.: „Zapol“

Własny gmach handlowy

Własne składnice kolejowe Poznań, ul. Przemysłowa 11. brama.

Na Ziemiach
Polski Zachodniej „**Zycie Gospodarcze**“ jest jedynym pismem broniącym skutecznie interesów przemysłu.

Wyroby firm krajowych, godnych polecenia:

Ceny ogłoszeń w dziale niniejszym wynoszą 25,— zł za 1 wiersz na rok 1927.

Aparaty i artykuły elektrotechniczne

W. Zgoła w Poznaniu, ul. Grottera 4, tel. 62-93.

Armatura

Władysław Jeziński, w Poznaniu, ul. Słowackiego 38. Przedstawiciel „SAM“ Sp. Akc. Münstermann w Katowicach.

Barwniki nietrujące

Domagalski i Ska., Poznań, św. Marcin 34 i Garncarska 8.

Bielizna

Jan Ebertowski w Poznaniu, ul. Wroniecka 6/8 tel. 2160-2825. W. Rakowski w Poznaniu, ulica Pocztowa 1.

Czekolada

Caplana Tow. Akc. w Poznaniu, ul. św. Wawrzyńca 28.

Dezynfekcyjne środki, lyzol, kreolina

Wielkopolska Wytwórnia Chemiczna „BLASK“, Sp. Akc. Poznań, Al. Marcinkowskiego 5.

Dębina stolarska, dębowe dykty

B. Bystrzycki T. A. Orzechowo.

Druki

F. K. Ziółkowski i Ska w Poznaniu, Górna Wilda 122. Drukarnia Polska, T. A. w Poznaniu, ul. św. Marcin 70.

Drzewo

Poznańska Spółka Drzewna T. A. w Poznaniu, św. Marcin 52/53.

Fabryka Farb

Wielkopolska Fabryka Farb w Poznaniu, plac Wolności 17.

Fabryka krawatów, szelek, rękawiczek i chusteczek

Hałas i Kajetaniak w Poznaniu, ulica Wielka 10.

Gazety

Kurjer Poznański, św. Marcin 70. Oredownik Wielkopolski, ulica św. Marcin 70.

Getry (kamasze filcowe)

Poznańska Fabryka Getrów Właśc. Stefan Kałamajski, Poznań, Plac Wolności 6, Telefon nr. 2135—3300.

Instalacje

W. i St. Hedinger w Poznaniu, ul. św. Marcin 26.

Konfekcja męska

Lewendowski i Ska w Poznaniu, ul. Wielka 11. F. Lisiecki, Poznań, Stary Rynek 10.

Lakiery i pokosty

Wielkopolska Wytwórnia Chemiczna „BLASK“, Sp. Akc. Poznań, Al. Marcinkowskiego 5.

Litograficzne druki

F. K. Ziółkowski i Ska w Poznaniu, Górna Wilda 122

Maszyny rolnicze

H. Cegielski Tow. Akc. w Poznaniu, Górna Wilda 142. Grześkowiak, Gostyń, tel. 108.

Mydła

J. i St. Stempniewicz w Poznaniu, ul. Głogowska 55. Wielkopolska Wytwórnia Chemiczna „BLASK“, Sp. Akc. Poznań, Al. Marcinkowskiego 5. H. Żak, w Poznaniu, ulica Bukowska 37.

Mydło szare (miękkie)

Wielkopolska Wytwórnia Chemiczna „BLASK“, Sp. Akc. Poznań, Al. Marcinkowskiego 5.

Oleje eterycz. i esencje

Domagalski i Ska. w Poznaniu, św. Marcin 34

Opakowania

i kartonaze

F. K. Ziółkowski i Ska, Poznań, Górna Wilda 122.

Perfumy

J. i St. Stempniewicz w Poznaniu, ul. Głogowska 55. Henryk Żak w Poznaniu, Bukowska 37.

Piwo

Browar Huggera w Poznaniu, ulica Półwiejska 25.

Samochody

Brzeskiauto Tow. Akc. w Poznaniu, ul. Dąbrowskiego 29.

Siatki druciane

A. Zwierzchowski i Ska, Fabryka lin konopnych, stalowych oraz siatek i wyrobów drucianych w Poznaniu i Czerwonaku, biura ul. Podgórna 10a tel. 4007.

Siatki żarowe

Żar Tow. Akc. w Nowym Tomyślu.

Sukna

Poznańska Fabryka Sukna w Poznaniu, Naramowice.

Sztuczny nawóz

Wielkopolska Wytwórnia Chemiczna „BLASK“, Sp. Akc. Poznań, Al. Marcinkowskiego 5.

Sruby mosiężno-

toczone

W. Zgoła w Poznaniu, ul. Grottera 4, tel. 62-93.

Transport towarów

C. Hartwig, Sp. Akc. w Poznaniu, ul. Towarowa 20.

Wagony i Parowozy

H. Cegielski Tow. Akc. w Poznaniu, Górna Wilda 142.

Wódki

Hartwig Kantorowicz, Tow. Akc. w Poznaniu, Grochowe Łąki 6. „Akawit“, Tow. Akc. w Poznaniu, ulica Cieszkowskiego 5.

Zakłady Stolarskie

Zjednoczone Zakłady Stolarskie, Witajewski i Wojciechowski w Poznaniu, ul. Wybickiego 13-14

Wielkopolska Fabryka Wyrobów Papierowych Kazimierz Świerkowski

Centrala i zakłady fabr. Pleszew Wilkp. — Telefon 55

Poznań Oddziały handlowe: **Bydgoszcz**
W. Garbary 49 Tel. 30-64 ul. Jagiellońska 29 Tel. 14-89
Największa w kraju mechan. wytwórnia torebek i opakowań

Bank Związku Spółek Zarobkowych

Instytucja centralna:
Poznań — Plac Wolności nr. 15.

Oddziały w kraju:

Warszawa, ulica Jasna nr. 8,
Łódź, ulica Sienkiewicza nr. 24,
Toruń, ulica Szeroka nr. 14,
Kraków, Rynek Główny nr. 19,
Bydgoszcz, Plac Teatralny nr. 4,
Lublin, Krakowskie Przedmieście nr. 45,
Radom, Plac 3 Maja,
Piotrków, Plac Kościuszki,

Kielce, ulica Sienkiewicza nr. 54,
Grudziądz, ul. Józ. Wybickiego 11/13,
Zbąszyń, ulica Marszałkowska nr. 43,
Katowice, ulica Warszawska nr. 7,
Sosnowiec, ulica 3 Maja nr. 9,
Lwów, Kopernika 4,
Wilno, ulica Mickiewicza nr. 1.
Białsko, ulica Piłsudskiego 13.

Wolne Miasto Gdańsk:
Holzmarkt 18.

Zagranicą:

Nowy York, — Union Bank of the Cooperative Societies
New-York Agency 953, Third Avenue New-York.

Paryż, — Banque de l'Union des Sociétés Cooperatives,
Succursale de Paris 82, rue Saint Lazare Paris (9-e).

Załatwia wszelkie czynności wchodzące w zakres bankowości.

Adres telegraficzny
w kraju i New-Yorku: „Zarobkowy“ w Paryżu: „Bezeteseb“.

Beznaganne działanie radjoaparatu
jest w znacznej mierze zależne
od jakości baterji. — Dlatego
używajcie baterje anodowe

CENTRA

gwarantowanej jakości

**Fabryka
Elementów i Baterji
W. Tomaszewski i S-ka
Poznań, ulica Wenecjańska 6**

WIELKOPOLSKA FABRYKA FARB ST. DYCZKOWSKI i S-KA

POZNAŃ, PLAC WOLNOŚCI 17

TELEFON 28-06

ADRES TELEGR. „POLFARB”

UGRY
UMBRY
CZERWIEN ANGL.
CZERŃ OLEJNA
CZERŃ FRANKF.
ZIELEŃ WAPIENNA
BŁEKIT WAPIENNY
i inne

CZERWIEN SYGN.
CZERWIEN MODNA
CZERWIEN BERL.
CYNOBER IMIT.
ŻÓŁĆ CHROMOWA
ZIELEŃ CHROM.
ZIELEŃ CYNKOWA
i inne

WSZELKIE FARBY DLA HANDLU i PRZEMYSŁU

NASZE FARBY

PRZEWYŻSZAJĄ JAKOŚCIĄ i DOBROCIA
FABRYKATY ZAGRANICZNE

FABRYKACJA FARB NASZYCH SPOCZYWA
W WYTRAWNYM RĘKU CHEMIKA FACHOWCA

W. Sewandowski i Ska

ul. Wielka 11

Poznań

St. Rynek 55

Adres telegraficzny „Wykwint” Poznań

Telefon 12-99 i 41-91

Skład fabryczny: Kraków, Rynek Gł. 34

**Specjalny oddział: Dostawy dla władz
państwowych i komunalnych**

Odzież nasza
chlubą Polski

Powyzszy znak ochr. daje
gwarancję za niezrównany
krój — pierwszorzedne
wykonanie przy doborze
najlepszych podszepek.

Zaufane źródło zakupu

MECHANICZNA FABRYKA WYKWINTNEJ ODZIEŻY MĘSKIEJ i DLA CHŁOPCÓW

HURTOWNIA SUKNA i PODSZEWEK

PIERWSZA WIELKOPOLSKA FABRYKA PYJAM

Ceny najniższe

Staly dopływ nowości

Wybór największy

Związkowa Centrala Maszyn

Tow. Akc.

Ul. Ratajczaka 16

POZNAŃ

Tel. 2280 i 2289

Maszyny i narzędzia rolnicze

wszelkiego rodzaju

oraz części zapasowe

Generalne reprezentacje:

H. Cegielski Tow. Akc.: garnitury parowe do młócenia

Massey - Harris: maszyny żniwne, motory naftowe

Aktiebolaget Baltic: centryfugi do mleka

Prosimy zażądać oferty!

Prosimy zażądać oferty!

PERFUMY,
WODY KOLONSKIE
MYDŁA

**KALIA
JSTE**

PRZODUJĄ w POLSCE

J. & S. Stempniewicz

WARSZAWA POZNAŃ RADOM

BROWARY HUGGERA

Tow. Akc.

Poznań, ulica Półwiejska 25

Telefon 3037 i 3047.

Ślodoownie i fabryka lodu

polecają swoje wyborowe piwa:

KRYSTAŁ (jasne pilzneńskie)

PORTER

SPECJAŁ ciemne (monachijskie)

H. Cegielski, Tow. Akc. Poznań

wyrabia

jako jedyna wytwórnia w Polsce
i poleca do natychmiastowej dostawy

== Lokomobile i Młocarnie Parowe ==
Elewatory do słomy i Bukowniki do koniczyzny

Przedstawicielstwo na Poznańskie:

Związkowa Centrala Maszyn Tow. Akc. Poznań, ulica Fr. Ratajczaka 16.

Przedstawicielstwo na Kujawy i Pomorze:

Inowrocławska Fabryka Maszyn Tow. Akc. Inowrocław, ul. św. Ducha 29.

Przedstawicielstwo na b. Królestwo i Kresy Wschodnie:

Towarzystwo Przemysłowo-Handlowe „Ardora” Warszawa, ul. Bracka 16.

Przedstawicielstwo na Małopolskę:

Henryk Małecki, Lwów, ulica Sapiehy nr. 34.

wszelkiego rodzaju, gotowe farby olejne, po-
kosty, mydła techniczne, rdzeniowe, rozmaite
mydła szare; do dezynfekcji: Lysol i Kreolinę

poleca

w najlepszej jakości na dogodnych warunkach

Wielkopolska Wytwórnia Chem. „Blask” Sp. Akc.
Poznań-Staroleka

Biura: Poznań, Aleje Marcinkowskiego nr. 5